

คุณภาพชีวิตและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิต
ของนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน จังหวัดอำนาจเจริญ

จูติรัตน์ วิระชันคำ ส.บ.*
เกรียงศักดิ์ เวทีวุฒาจารย์ พ.บ.**

บทคัดย่อ

การศึกษาในครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงวิเคราะห์ภาคตัดขวาง (Cross-Sectional Analytical Study) เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิต และปัจจัยที่สัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของนักเรียนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนของจังหวัดอำนาจเจริญ โดยศึกษาในนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน จังหวัดอำนาจเจริญ มีทั้งหมด 100 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และได้ให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความครบถ้วน (Validity) ของเนื้อหา และผู้วิจัยได้ทดสอบนำร่องเพื่อหาค่าความตรง (Reliability) ของเนื้อหาที่บอกลักษณะที่ไม่ใช่ นักเรียนในพื้นที่วิจัย จำนวน 30 คน ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) เท่ากับ 0.91 ดำเนินการเก็บข้อมูลในระหว่าง วันที่ 18 - 19 มิถุนายน 2560 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและสถิติเชิงอนุมาน (Multiple logistic regression) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัย

ผลการศึกษาพบว่า คุณภาพชีวิตของนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนจังหวัดอำนาจเจริญ ภาพรวมอยู่ในระดับดี มีคะแนนเฉลี่ยรวม $\pm$ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.97 ($\pm$ 0.63) และคุณภาพชีวิตในรายด้านก็อยู่ในระดับดีทุกด้าน โดยมีคะแนนเฉลี่ยรายด้าน $\pm$ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเรียงลำดับ ดังนี้ ด้านการเรียนรู้ 4.23 $\pm$ 0.72 ด้านสิ่งแวดล้อม 3.96 $\pm$ 0.77 ด้านสังคม 3.95 $\pm$ 0.73 ด้านร่างกาย 3.89 $\pm$ 0.91 และด้านจิตใจ 3.38 $\pm$ 0.76 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน จังหวัดอำนาจเจริญ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ทัศนคติของนักเรียน ($p = 0.016$) ความสัมพันธ์ในครอบครัว ($p = 0.036$) ปัจจัยเอื้อ ($p = 0.028$) ปัจจัยโรคประจำตัวหรือความผิดปกติของร่างกาย ($p = 0.034$) และดัชนีมวลกาย ($p = 0.02$) โดยปัจจัยดัชนีมวลกายมีความสัมพันธ์แบบกลับด้าน ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาอื่นๆ จึงควรมีศึกษาเพิ่มเติมต่อไป

คำสำคัญ : คุณภาพชีวิต นักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิต

* นักศึกษาหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

** อาจารย์คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

**Quality of Life and Factor Associated with Quality of Life of Students
at Border Patrol Police Schools, Amnatcharoen Province**

Titirat Virakhankum B.PH.*

Kriangsak V.Charn M.D. **

ABSTRACT

This cross-sectional analytical research aimed to evaluate the Quality of Life: QOL and the factors associated with QOL of students in Border Patrol Police (BBP) School at Amnatcharoen Province. All 100 students studied in late primary (grade 5 – 6) schools were enrolled in this study. Questionnaires developed by the researcher in accordance with the theories and literatures reviewed were reviewed for content validity by 3 experts and tried out with 30 students outside the study area. The reliability was tested and the Cronbach's alpha coefficient was 0.91. Data were collected in June 18-19, 2017. Data were analyzed using the descriptive statistics and inferential statistics; Multiple logistic regression for the correlation.

The results indicated that the overall QOL of students in BPP school at Amnatcharoen Province was in a good level (average scores $\pm$ Standard deviation; SD; 3.97 ± 0.63). The QOL in each component were also in a good level. The average score $\pm$ SD in learning, environmental, social, physical and mental components were 4.23 ± 0.27 , 3.96 ± 0.77 , 3.95 ± 0.73 , 3.89 ± 0.91 and 3.38 ± 0.76 , respectively. The factors correlated significantly with QOL of BPP students were their attitude ($p = 0.016$), family relationship ($p = 0.036$), enabling factors ($p = 0.028$), illness or physical disabilities ($p = 0.034$) and body mass index; BMI ($p = 0.02$). However, the BMI was reversely correlated with the QOL of students which was different from other reports. Additional studies should be investigated further.

Keyword : Quality of Life; QOL, Late Primary School Student, Factor Associated with QOL

---

* Master Degree Student of Public Health, Faculty of Public Health, Khon Kaen University

** Lecturer, Faculty of Public Health, Khon Kaen University

บทนำ

การพัฒนาคนเป็นหัวใจและพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตั้งแต่ฉบับที่ 8-10¹ ได้เน้นให้ “คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา และใช้เศรษฐกิจเป็นเครื่องมือในการพัฒนาให้คนมีความสุขและมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น” โดยในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 และ 10 ได้เพิ่มเรื่อง “เศรษฐกิจพอเพียง” ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชการที่ 9 เพื่อเป็นทิศทางในการพัฒนาด้วย ดังนั้นเด็กนักเรียนซึ่งจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่และเป็นอนาคตของประเทศ จึงควรได้รับการเตรียมความพร้อมตั้งแต่วัยเด็ก นักเรียนในโรงเรียนจึงถือเป็นเป้าหมายหนึ่งที่สำคัญ การทราบคุณภาพชีวิตของนักเรียนจะเป็นข้อมูลสำหรับใช้วางแผนการพัฒนาต่อไป

เด็กที่อาศัยอยู่แถบชายแดน มักมีอุปสรรคในติดต่อสื่อสาร เนื่องจากภาษาและวัฒนธรรมที่แตกต่างแตกต่างกัน ซึ่งเด็กที่อยู่แถบชายแดนส่วนใหญ่มักจะมีปัญหาทางด้านการศึกษาปัญหาทุโภชนาการ ปัญหาด้านสุขภาพอนามัย ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพชีวิตเด็กจังหวัดอำนาจเจริญ เดิมเป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดอุบลราชธานี ได้รับการจัดตั้งขึ้นเป็นจังหวัดเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2536 อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งค่อนข้างห่างไกลความเจริญ มีดัชนีความก้าวหน้าของคุณภาพรวมอยู่ลำดับที่ 50 ของประเทศ ดัชนีด้านความล้ำหลังด้านรายได้สูงสุดเป็นลำดับที่ 76 เป็นจังหวัดที่มีสัดส่วนครัวเรือนที่มีหนี้สินเพื่อการอุปโภคบริโภคสูงที่สุดของประเทศ คือสูงถึงร้อยละ 67.6 ของครัวเรือนทั้งหมดในจังหวัด ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศประมาณ 1.9 เท่า จำนวนแพทย์ต่อประชากรน้อยที่สุดลำดับที่ 72 ดัชนีด้านคมนาคมและการสื่อสารเป็นลำดับที่ 70 และยังพบว่าดัชนีด้านการศึกษาเป็นลำดับที่ 58² จากการข้อมูลดังกล่าว พบว่าประชาชนจังหวัดอำนาจเจริญมีความเป็นอยู่ที่ยากลำบาก ด้านรายได้ การศึกษา คมนาคม การสื่อสาร การสาธารณสุข ซึ่งจากปัญหาดังกล่าวอาจมีผลต่อคุณภาพชีวิตของเด็กได้โดยตรง และเด็กที่อาศัยอยู่ในแถบชายแดนของจังหวัด

อำนาจเจริญโอกาสการเข้าถึงแหล่งสาธารณสุขไปก็มีความยากลำบากมากขึ้น อาจส่งผลต่อความพร้อมในการพัฒนาศักยภาพของเด็ก และนำไปสู่การพัฒนาประเทศชาติที่ยั่งยืน แต่เนื่องจากจังหวัดอำนาจเจริญได้รับพระมหากรุณาธิคุณในการจัดตั้งโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในจังหวัดอำนาจเจริญ โดยมีโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน จำนวน 3 โรงเรียน คือโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านปากอ้อ อำเภอชานุมาน โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านห้วยฆ้อง อำเภอชานุมาน โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านหนองมะแซว อำเภอเมือง ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาคุณภาพชีวิตและปัจจัยที่ผลต่อคุณภาพชีวิตของนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน จังหวัดอำนาจเจริญ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวางแผน ส่งเสริม และปรับปรุงพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียน พร้อมทั้งเป็นประโยชน์สำหรับกับผู้บริหาร คุณครู และผู้ปกครองในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของนักเรียน

วิธีการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงวิเคราะห์ภาคตัดขวาง (Cross-sectional analytical study) ตัวอย่างในการศึกษา คือ นักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ชั้นประถมศึกษาตอนปลายทั้งหมดซึ่งมีเพียง 100 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสอบถาม (Questionnaires) ประกอบด้วย 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ส่วนสูง น้ำหนักตัว จำนวนพี่น้อง ปัจจุบันนักเรียนอาศัยอยู่ใคร โรคประจำตัว คำถามเป็นแบบเลือกตอบ จำนวน 7 ข้อ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยนำ ได้แก่ ด้านความรู้ เป็นคำถามเลือกตอบถูกผิด มีจำนวนทั้งหมด 5 ข้อ ด้านทัศนคติ และด้านการปฏิบัติ (การไปโรงเรียน การตั้งใจเรียน การทำการบ้านที่คุณครูมอบหมาย เรื่องทะเลาะวิวาทกับเพื่อนร่วมชั้น การปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียน) ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ต (Likert Scale) โดยมีคำตอบ

ให้เลือก 5 คำตอบ จำนวน 15 ข้อ

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยเอื้อ ได้แก่ ระยะเวลาที่บ้านจากบ้านถึงโรงเรียน ผู้ปกครองให้เงินฉันไปโรงเรียนเพียงพอ ผู้ปกครองสนับสนุนให้ฉันเรียนหนังสือเต็มที่ ฉันมีชุดนักเรียนและอุปกรณ์การเรียนเพียงพอ และฉันมีผลการเรียนดี ไม่เคยเรียนซ้ำชั้น ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ต (Likert Scale) โดยมีคำตอบให้เลือก 5 คำตอบ คือ จริงที่สุด ก่อนข้างจริง จริงบ้างเล็กน้อย ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง

ส่วนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยเสริม ได้แก่ คุณครูที่โรงเรียนเอาใจใส่นักเรียนดี โรงเรียนมีสภาพแวดล้อมเหมาะแก่การเรียน โรงเรียนมีอุปกรณ์การเรียนการสอนพร้อม โรงเรียนมีกิจกรรมดูแลสุขภาพนักเรียน และโรงเรียนมีโครงการพระราชดำริ จำนวน 5 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ต (Likert Scale) โดยมีคำตอบให้เลือก 5 คำตอบ คือ จริงที่สุด ก่อนข้างจริง จริงบ้างเล็กน้อย ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง

ส่วนที่ 5 แบบประเมินคุณภาพชีวิต ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านวิชาการ การให้คะแนนแบบวัดคุณภาพชีวิต ข้อเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ให้ผู้ตอบเลือกตอบ โดยมีเกณฑ์การวัดดังนี้

- 5 หมายถึง มีคุณภาพชีวิตระดับ มากที่สุด
- 4 หมายถึง มีคุณภาพชีวิตระดับ ก่อนข้างมาก
- 3 หมายถึง มีคุณภาพชีวิตระดับ ปานกลาง
- 2 หมายถึง มีคุณภาพชีวิตระดับ เป็นส่วนน้อย
- 1 หมายถึง มีคุณภาพชีวิตระดับ น้อยที่สุด

หรือไม่มีเลย

การแปลผล ระดับคุณภาพชีวิตและปัจจัยที่สัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนของจังหวัดอำนาจเจริญ พิจารณาจากแนวคิดของ (Best,1977) ดังนี้

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด}-\text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้นที่ต้องการ}} = \frac{5-1}{2} = 2$$

เกณฑ์การให้การแปลความหมายระดับค่าเฉลี่ยของคุณภาพชีวิตนักเรียน

ค่าเฉลี่ยคะแนน 1.00–3.00 อยู่ในระดับต่ำ หมายถึง ระดับคุณภาพชีวิตไม่ดี

ค่าเฉลี่ยคะแนน 3.01–5.00 อยู่ในระดับสูง หมายถึง ระดับคุณภาพชีวิตดี

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วเสนอบริการที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความตรงตามเนื้อหา ความครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ ความเหมาะสมด้านภาษา รวมทั้งเกณฑ์การให้คะแนนจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน และได้ทำการทดลองนำร่องเพื่อหาความเที่ยงของเนื้อหา (Content reliability) กับนักเรียนประถมปลายนอกพื้นที่วิจัยจำนวน 30 คน ซึ่งได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) เท่ากับ 0.91 ดำเนินการเก็บข้อมูลระหว่าง วันที่ 18–19 มิถุนายน 2560 วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติเชิงพรรณนาและเชิงสถิติอนุมาน ประกอบด้วย การหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับระดับคุณภาพชีวิต โดยวิเคราะห์เพื่อความสัมพันธ์ของตัวแปรทีละหนึ่งคู่ (Bivariate analysis) และวิเคราะห์ความสัมพันธ์หลายตัวแปรด้วยสมการถดถอยพหุคูณลอจิสติก (Multiple Logistic Regression) กำหนดระดับนัยสำคัญที่ 0.05

โครงการวิจัยนี้ได้รับความเห็นชอบให้ดำเนินการวิจัยโดยคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เลขที่โครงการ HE 602029

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไป

ลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 57 มีอายุระหว่าง 10–12 ปี ค่ามัธยฐานของอายุ 11 ปี คิดเป็นร้อยละ 58 ส่วนใหญ่มีค่าดัชนีมวลกายอยู่ในเกณฑ์ปกติ คิดเป็นร้อยละ 70 นักเรียนส่วนใหญ่มี จำนวนพี่น้องมากกว่า

3 คน ร้อยละ 33 มากกว่าครึ่งอาศัยอยู่กับบิดามารดา ร้อยละ 67 ส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์ในครอบครัวที่ดี ร้อยละ 92 และไม่มีโรคประจำตัว ร้อยละ 97 จากผลการศึกษาพบว่า ด้านทัศนคติ ด้านการปฏิบัติ ด้านปัจจัยเอื้อ และด้านปัจจัยเสริม อยู่ในระดับดี ส่วนด้านความรู้ อยู่ในระดับความรู้ต่ำ

ระดับคุณภาพชีวิตของนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน

คุณภาพชีวิตของนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวน

ชายแดนในภาพรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 3.97$, S.D. = 0.63) โดยมีคุณภาพชีวิตในแต่ละด้านเฉลี่ยอยู่ในระดับดีเช่นเดียวกันทั้ง 5 ด้าน โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุดเรียงตามลำดับ ดังนี้ ด้านการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.72) ด้านสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = 0.77) ด้านสังคม ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.73) ด้านร่างกาย ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = 0.91) และด้านจิตใจ ($\bar{X} = 3.84$, S.D. = 0.76) รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆและคุณภาพชีวิตของนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน (จากการวิเคราะห์ด้วย Simple logistic, N = 100)

ปัจจัย	คุณภาพชีวิตนักเรียน		Crude OR	95%CI	p-value
	ดี	ไม่ดี			
1. เพศ					
ชาย	35 (81.4)	8 (18.6)	1		
หญิง	47 (82.46)	10 (17.54)	1.07	0.38 - 3.00	0.891
2. อายุ					
10 ปี	4 (66.67)	2 (33.33)	1		
11 ปี	46 (79.31)	12 (20.69)	1.92	0.31 - 11.74	0.303
12 ปี	32 (88.89)	4 (11.11)	4	0.55 - 29.27	0.303
3. ดัชนีมวลกาย (BMI)					
ปกติ (18.50 - 22.99)	56 (80.00)	14 (20.00)	1		
ผอม (<18.50)	6 (66.67)	3 (33.33)	2.00	0.44 - 9.00	0.094*
อ้วน (≥ 23.00)	20 (95.24)	1 (4.76)	10.00	0.87 - 14.75	0.094*
4. จำนวนพี่น้อง (ไม่รวมตัวเอง)					
≥ 1 คน	75 (82.42)	16 (17.58)	1		
ไม่มี	7 (77.78)	2 (22.22)	0.75	0.14-3.93	0.736
5. ปัจจุบันนักเรียนอาศัยอยู่กับใคร					
ญาติ	75 (82.42)	16 (17.58)	1		
บิดา - มารดา	7 (77.78)	2 (22.22)	0.75	0.14-3.93	0.736

ตารางที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ และคุณภาพชีวิตของนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน (จากการวิเคราะห์ด้วย Simple logistic, N = 100) (ต่อ)

ปัจจัย	คุณภาพชีวิตนักเรียน		Crude OR	95%CI	p-value
	ดี	ไม่ดี			
6. ความสัมพันธ์ภาพในครอบครัว					
ไม่ดี	6 (54.55)	16 (17.58)	1		
ดี	76 (85.39)	2 (22.22)	4.87	1.30 - 18.32	0.024*
7. โรคประจำตัว หรือความผิดปกติของร่างกาย					
มี	9 (56.25)	5 (45.45)	1		
ไม่มี	73 (86.9)	13 (14.61)	5.16	1.60 - 16.69	0.008*
8. ความรู้ของนักเรียน					
ไม่ดี	39 (78.00)	7 (43.75)	1		
ดี	43 (86.00)	11 (13.1)	1.73	0.61 - 4.91	0.296
9. ทักษะคตินักเรียน					
ไม่ดี	1 (20.00)	11 (22.00)	1		
ดี	81 (85.26)	7 (14.00)	23.14	2.41 - 22.57	0.002*
10. การปฏิบัติของนักเรียน					
ไม่ดี	3 (75.00)	4 (80.00)	1		
ดี	79 (82.29)	14 (14.74)	1.36	0.46 - 4.08	0.583
11. ปัจจัยเอื้อ					
ไม่ดี	12 (60.00)	1 (25.00)	1		
ดี	70(87.5)	17 (17.71)	4.67	1.53-14.21	0.008*
12. ปัจจัยเสริม					
ไม่ดี	3 (75.00)	8 (40.00)	1		
ดี	79 (82.29)	10 (12.5)	1.55	0.15-15.81	0.721

หมายเหตุ * คือปัจจัยที่จะนำไปวิเคราะห์ต่อด้วยสมการพหุคูณโลจิสติกส์ (ค่า p-value < 0.25)

ปัจจัยที่สัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของนักเรียน ดังตารางที่ 2

โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ความสัมพันธ์ภาพในครอบครัว พบว่า นักเรียนที่ดัชนีมวลกาย (BMI) พบว่า นักเรียนที่มีดัชนีมวลกายเกิน 23.00 (ระดับอ้วน) มีคุณภาพชีวิตดีเป็น 25.04 เท่าของนักเรียนที่มีดัชนีมวลกายปกติ (OR_{adj} = 25.04, 95%CI=1.59-394.00, p = 0.02) รายละเอียด

มีสัมพันธ์ภาพในครอบครัวดีจะมีคุณภาพชีวิตดีเป็น 5.40 เท่า ของนักเรียนที่มีสัมพันธ์ภาพในครอบครัวไม่ดี (OR_{adj} = 4.84, 95%CI = 1.11-26.31, p = 0.036) รายละเอียดดังตารางที่ 2

โรคประจำตัวและความผิดปกติของร่างกาย พบว่า นักเรียนกลุ่มที่ไม่มีโรคประจำตัวหรือความผิดปกติของร่างกายจะมีคุณภาพชีวิตดีเป็น 4.98 เท่า ของนักเรียนที่มีโรคประจำตัวหรือความผิดปกติของร่างกาย ($OR_{adj} = 4.98, 95\%CI = 1.12-21.97, p = 0.034$)

รายละเอียดดังตารางที่ 2

ปัจจัยเอื้อ พบว่า นักเรียนกลุ่มที่ได้รับปัจจัยเอื้อที่ดีจะมีคุณภาพชีวิตดีเป็น 3.98 เท่า ของนักเรียนที่ได้รับปัจจัยเอื้อไม่ดี ($OR_{adj} = 3.98, 95\%CI = 1.16-13.71, p = 0.028$) รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ และคุณภาพชีวิตของนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน โดยการวิเคราะห์แบบพหุคูณโลจิสติกส์ (Multiple logistic Regression Analysis, N = 100)

ปัจจัย	คุณภาพชีวิตนักเรียน		Crude OR	Adjusted OR	95%CI	p-value
	ดี	ไม่ดี				
BMI						
ปกติ (18.50 – 22.99)	56 (80.00)	14 (20.00)				
ผอม (< 18.50)	6 (66.67)	3 (33.33)	2.00	5.61	1.03 – 30.53	0.46
อ้วน (≥ 23.00)	20 (95.24)	1 (4.76)	10.00	25.04	1.59 – 394.00	0.02
ความสัมพันธ์ในครอบครัว						
ไม่ดี	6 (54.55)	16 (17.58)				
ดี	76 (85.39)	2 (22.22)	4.87	5.40	1.11 - 26.31	0.036
โรคประจำตัว หรือความผิดปกติของร่างกาย						
มี	9 (56.25)	5 (45.45)				
ไม่มี	73 (86.9)	13 (14.61)	5.16	4.98	1.12 - 21.97	0.034
ทัศนคติของนักเรียน						
ไม่ดี	1 (20.00)	11 (22.00)				
ดี	81 (85.26)	7 (14.00)	23.14	32.82	1.90 – 567.38	0.016
ปัจจัยเอื้อ						
ไม่ดี	12 (60.00)	1 (25.00)				
ดี	70 (87.5)	17 (17.71)	4.67	3.98	1.16 - 13.71	0.028

วิจารณ์และสรุปผล

จากผลการศึกษาพบว่า คุณภาพชีวิตของนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน จังหวัดอำนาจเจริญ มีคะแนนเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับดี และคุณภาพชีวิตในรายด้านมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับดีทุกด้าน นักเรียนมีความพึงพอใจ และมีความสุข มีสิ่งแวดล้อมที่ดี มีความสะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อย และในชุมชนมีประเพณีวัฒนธรรม

ดีงาม ผู้คนรักใคร่ปรองดอง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของบัวพันธ์ พรหมพักพิง⁶ ที่พบว่าความสุขมีความผันแปรไปตามวัฒนธรรมที่มีความแตกต่างในแต่ละถิ่นที่ การศึกษาความสุขของคนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคมที่เหมือนกัน ในประเทศที่แตกต่างกัน กลับพบว่ามึระดับความพึงพอใจในชีวิตที่แตกต่างกัน และมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องหรือส่งผลที่แตกต่างกันออกไป

การศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนพบว่า ดัชนีมวลกายมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.02$) โดยนักเรียนที่ดัชนีมวลกายอยู่ในระดับอ้วน ($BMI \geq 23.00$) มีคุณภาพชีวิตดีเป็น 25.04 เท่าของนักเรียนที่มีดัชนีมวลกายปกติ ไม่สอดคล้องกับรายงานจากต่างประเทศหลายรายงานที่พบว่าดัชนีมวลกายระดับอ้วนมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในเชิงกลับด้าน (Inversely correlated) กับเด็กนักเรียนที่มีดัชนีมวลกายปกติ^{7,8,9} แต่ยังไม่พบมีรายงานภายในประเทศไทย จึงน่าจะอธิบายได้ว่า เป็นเพราะเด็กที่อ้วนมีความอยู่ดีกินดีมากกว่า และเด็กนักเรียนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน จังหวัดอำนาจเจริญ ที่เป็นพื้นที่ชนบทห่างไกล น่าจะยังไม่มีค่านิยมรักสวยรักงามอย่างเด็กในเมืองใหญ่ทั่วไป ดังนั้น แม้นักเรียนที่ดัชนีมวลกายเกินเกณฑ์ จึงกลับมีความสุขกายสุขใจ และมีระดับคุณภาพชีวิตที่ดีกว่า เนื่องจากนักเรียนอยู่ในชุมชนที่ดี เพื่อนบ้านเป็นมิตร และในชุมชนชนบทมักจะให้ความนิยมกับเด็กที่มีรูปร่างอ้วนท้วน ทำให้เด็กไม่รู้สึกรู้ว่าตนเองเป็นปัญหาต่อสังคม จึงทำให้มีความสุขและส่งผลให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี

ความสัมพันธ์ในครอบครัว ที่พบว่า นักเรียนที่มีสัมพันธ์ภาพในครอบครัวดี มีคุณภาพชีวิตดีเป็น 5.40 เท่าของนักเรียนที่มีสัมพันธ์ภาพในครอบครัวไม่ดี ($p=0.036$) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสุพรรณิกัรมาศของ¹⁰ ที่พบว่าสัมพันธ์ภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครองมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิต แสดงให้เห็นว่า ครอบครัวเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญมาก ส่งผลต่อพฤติกรรม หรือการแสดงออก การสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาทักษะ การได้รับความรักความอบอุ่น การเอาใจใส่ เด็กสามารถขอคำปรึกษาหรือคำแนะนำจากครอบครัวได้ ทำให้สามารถแก้กับปัญหาได้ ช่วยลดการเกิดปัญหาของสังคม ส่งผลให้นักเรียนเห็นคุณค่าของตนเอง มีความมั่นใจ และช่วยพัฒนาตนเองให้ดีขึ้นได้

ในด้านโรคประจำตัวหรือความผิดปกติของร่างกาย พบว่า นักเรียนที่ไม่มีโรคประจำตัวหรือความ

ผิดปกติของร่างกายมีคุณภาพดีเป็น 4.98 เท่า ของนักเรียนที่มีโรคประจำตัวหรือความผิดปกติของร่างกาย ($p=0.034$) สอดคล้องกับการศึกษาของชนกร ช่างน้อย¹¹ ที่พบว่า สุขภาพและการบริการอนามัยโรงเรียนมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่มีโรคประจำตัวหรือความผิดปกติของร่างกาย อาจจะมีปัญหาหรือกระทบต่อการดำเนินกิจกรรมประจำวัน ขึ้นอยู่กับระดับความรุนแรงของโรคหรือระดับความผิดปกติของร่างกาย

ด้านทัศนคติ พบว่า เป็นตัวแปรที่สำคัญและมีผลมากต่อคุณภาพชีวิต โดยนักเรียนที่มีทัศนคติที่ดี มีคุณภาพชีวิตดีเป็น 32.82 เท่าของนักเรียนที่มีทัศนคติไม่ดี ($p = 0.016$) และพบว่า นักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน จังหวัดอำนาจเจริญส่วนใหญ่ (ร้อยละ 95) มีทัศนคติต่อคุณภาพชีวิตในระดับดีในทุกด้าน นักเรียนรักโรงเรียน คุณครูที่โรงเรียนใจดี นักเรียนร่วมชั้นเป็นเพื่อนที่ดีต่อกัน ซึ่งล้วนเป็นทัศนคติในด้านบวกที่ทำให้ให้นักเรียนมีความสุขและมีคุณภาพชีวิตที่ดี

ด้านปัจจัยเอื้อ ได้แก่ ระยะทางบ้านจากบ้านถึงโรงเรียน ผู้ปกครองสนับสนุนด้านการเงิน ด้านการศึกษา และด้านชุดนักเรียน และเรื่องผลการเรียนของนักเรียน การศึกษานี้พบว่า นักเรียนกลุ่มที่มีปัจจัยเอื้อที่ดีจะมีคุณภาพชีวิตดีเป็น 3.98 เท่า ของกลุ่มที่มีปัจจัยเอื้อไม่ดี ($p = 0.028$) เช่นเดียวกับการศึกษาของกนกวรรณทองคำถึง¹² ที่พบว่าการจัดกิจกรรมควรสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน เพื่อเป็นการพัฒนาเสริมสร้างภาวะผู้นำ บุคลิกภาพและสมรรถภาพในด้านต่าง ๆ ให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียน ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม เพื่อให้นักเรียนได้เกิดการพัฒนาตนเองได้ยิ่ง ๆ ขึ้น

การศึกษานี้ พบว่า นักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน จังหวัดอำนาจเจริญ แม้ว่าจะถือเป็นพื้นที่ชนบทห่างไกล แต่กลับมีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับดีเป็นส่วนใหญ่ และพบว่าปัจจัยสำคัญ ที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของนักเรียนคือ นักเรียนมีทัศนคติที่ดี มีความสัมพันธ์ในครอบครัวที่ดีมีปัจจัยเอื้อดี มีสุขภาพกายและจิตที่ดี

ซึ่งวิถีชีวิตและบริบทโดยรวมของชนบทที่เรียบง่าย ไม่เร่งรีบไม่เครียด น่าจะส่งผลในทางบวกต่อความนึกคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของนักเรียน จึงควรให้ผู้เกี่ยวข้องได้เห็นคุณค่าและอนุรักษ์สิ่งดี ๆ เหล่านี้ไว้ ส่วนปัจจัยดัชนีมวลกาย ที่พบว่าเด็กนักเรียนที่อ้วนมีระดับคุณภาพชีวิตดีกว่านักเรียนที่ปกติ เป็นการค้นพบที่สวนทางกับการศึกษาอื่น ๆ ในต่างประเทศ และยังไม่พบรายงานการศึกษาประเด็นนี้ในประเทศไทย จึงควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างดัชนีมวลกายกับคุณภาพชีวิตของนักเรียนในพื้นที่ชนบท และในพื้นที่อื่นๆ เพิ่มเติม เพื่อให้ได้ข้อมูลว่า ดัชนีมวลกายจะมีผลต่อคุณภาพชีวิตของ

นักเรียนในทิศทางใด

กิตติกรรมประกาศ

ขอกราบขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน พร้อมทั้งคุณครูทุกท่านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ กรุณาอำนวยความสะดวกในการดำเนินการเก็บของข้อมูล และนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนทุกคนที่ได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ขอบพระคุณคณาจารย์ เจ้าหน้าที่ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้และให้ความเมตตาเสมอมา

เอกสารอ้างอิง

1. สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. สรุปรูปแบบพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1-12 [อินเทอร์เน็ต]. 2559 [เข้าถึงเมื่อ 26 สิงหาคม 2559]. เข้าถึงได้จาก: https://www.facebook.com/pg/sompanginarn/photos/?tab=album&album_id=1004454926350251
2. สำนักงานสถิติแห่งชาติ. ภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน. [อินเทอร์เน็ต]. 2558 [เข้าถึงเมื่อ 28 สิงหาคม 2559]. เข้าถึงได้จาก: http://amnatchr.nso.go.th/index.php?option=com_content&view=article&id=239:2015-01-16-03-48-36&catid=105&Itemid=510
3. สำนักงานสถิติจังหวัดอำนาจเจริญ. ดัชนีการพัฒนาคนของจังหวัดอำนาจเจริญ. [อินเทอร์เน็ต]. 2559 [เข้าถึงเมื่อ 2 กันยายน 2559]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.google.co.th/ดัชนีการพัฒนาคนของจังหวัดอำนาจเจริญ/resource.thaihealth.or.th>
4. กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน. ความเป็นมาการจัดตั้งโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน. [อินเทอร์เน็ต]. 2501 [เข้าถึงเมื่อ 9 กันยายน 2559]. จาก: http://www.bpp.go.th/bppmainphp?option=com_content&view=option=com_content&view=article&id=50&Itemid=5
5. สำนักงานโครงการส่วนพระองค์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. โครงการพระราชดำริ. [อินเทอร์เน็ต]. 2559 [เข้าถึงเมื่อ 12 กันยายน 2559]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.psproject.org/index.htm>
6. บัวพันธ์ พรหมพักพิง. ความอยู่ดีมีสุข. ว.คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ [อินเทอร์เน็ต]. 2555: 28 [เข้าถึงเมื่อวันที่ 30 กันยายน 2559]. เข้าถึงได้จาก <https://tci-thaijo.org/index.php/HUSO/issue/view/925>
7. Catherine Comiskey, Eleanor Hollywood, Mary Brigid Quirke, et al. The relationship between body mass index and health-related quality of life in urban disadvantaged children. Quality of Life Research. August 2014, Volume 23, Issue 6, pp 1895-1905 Available online August 30, 2017; <https://link.springer.com/journal/11136>

8. Wei Liu, Rong Liu, Weijia Liu, et al. Relationship between weight status and health-related quality of life in Chinese primary school children in Guangzhou: A cross-sectional study. Research Gate, Public online. Available from: August 30, 2017; <https://www.researchgate.net/publication/311361965>
9. Sara Jalali-Farahani, Yitsiew Chin, Parisa Amiri, et al. Body mass index (BMI)-for-age and health-related quality of life (HRQOL) among high school students in Tehran. ResearchGate, Public online. Available from: August 30, 2017; <https://www.researchgate.net/publication/255972508>
10. สุพรรณิการิ มาศยคง. คุณภาพชีวิตในโรงเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายใน กรุงเทพมหานคร. [วิทยานิพนธ์]. กรุงเทพมหานคร: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์; 2554.
11. ธนากร ช้างน้อย. ความสัมพันธ์ของภาวะสุขภาพและการบริการอนามัยโรงเรียนกับคุณภาพชีวิตของนักเรียนในสังกัดเทศบาลเชียงใหม่. [วิทยานิพนธ์]. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่; 2552.
12. กนกวรรณ ทองคำสิง. ปัจจัยที่มีอิทธิต่อคุณภาพชีวิตในโรงเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง. [วิทยานิพนธ์]. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง; 2253.